

Uuden ajan alku maaseudulle

Tasavertaisemman Suomen puolesta

Vihreiden maaseutupoliittinen ohjelma, hyväksytty valtuuskunnassa 20.4.2008

Sisällysluettelo

Kahdeksan kärkeä maaseutuohjelmasta.....	2
Esipuhe.....	2
Johdanto.....	2
Eri maaseututyypit tarvitsevat erilaista politiikkaa.....	3
Kaupunkien läheinen maaseutu.....	3
Ydinmaaseutu.....	3
Harvaan asuttu maaseutu.....	3
Erityisalueet.....	4
Hallinnolliset kysymykset.....	4
Ihmisten maaseutu.....	5
Kylät.....	5
Palvelut.....	6
Maaseudun kestävä liikkuminen.....	7
Ehdotuksia eri maaseututyypeille.....	7
Yrittävä maaseutu.....	9
Uusiutuva energia on maaseudun mahdollisuus.....	9
Elinkeinoasiat.....	11
Maatalous.....	12
Metsätalous.....	14
Ehdotuksia eri maaseututyypeille.....	14
Maaseudun ympäristö ja luonnon monimuotoisuus.....	15
Itämeren ja sisävesien tila.....	16
Maisema ja luonnonrauha.....	16
Loppusanat.....	17

Kahdeksan kärkeä maaseutuohjelmasta

1. Kaikilla on asuinpaikasta riippumatta oikeus palveluihin
2. Puhdas ympäristö on maaseudun vetovoimatekijä, josta on pidettävä huolta
3. Kehitys tapahtuu kylissä - kylätoiminta on lähidemokratiaa!
4. Maaseutupolitiikka on muutakin kuin maa- ja metsätaloutta
5. Maaseutu tarvitsee monimuotoista pienyrittäjyyttä
6. Ilmastonmuutoksen torjunta uusiutuvalla energialla on suuri mahdollisuus
7. Luomu on kestävä kehityksen mukaista - reilua kauppaa kotimaahankin
8. Maaseutupolitiikka on tahdon ja taidon asia

Esipuhe

Maaseutuohjelma on Vihreiden poliittinen työkalu, jossa kerromme mitä kysymyksiä painotamme, ja miten haluamme kehittää maaseutua seuraavien vuosien aikana. Lisäksi siinä on esitetty periaatteellisia kantoja ja visioita, jotka kantavat tätä pidemmälle. Vihreät uusivat ohjelmansa säännöllisesti muutaman vuoden välein taatakseen ohjelmiansa tuoreuden. Näin politiikassa ei jäädä kiinni ajatuksiin, joista elävä elämä on mennyt vuosikymmeniä sitten ohitse. Kädessäsi oleva maaseutuohjelma on puolueen neljäs maaseutua koskeva ohjelma. Tätä edeltävät ohjelmat ovat:

Suomen sopeat salot – Tasa-arvoisen maaseutupolitiikan vihreät linjat (2002)

Vihreän liiton maaseutuohjelma (1997)

Onko huomenna pouta? Vihreän liiton maatalousohjelma (1991)

Johdanto

Maaseudun kehittäminen on tahdon asia. Maaseutupolitiikan ytimessä tulee olla maaseudun vahvuuksien tunnistaminen, haasteiden havaitseminen ja ongelmien ennaltaehkäisy. Oikealla politiikalla maaseutu säilyy edelleen Suomelle suurena voimavarana ja on tärkeä myös ilmastonmuutoksen hillinnässä.

On tärkeää löytää keinot, joilla maaseudun moninaiset arvot sovitetaan yhteen. Vihreille keskeistä on luonnonarvojen säilyttäminen tasapainossa mm. tuotannollisten, yhteisöllisten, esteettisten ja kulttuuristen arvojen kanssa.

Suomi on asukastiheydeltään Euroopan maaseutumaisin maa. Maamme on kaupungistunut vasta varsin vähän aikaa sitten. Useimpien kaupunkilaisten juuret ovat maaseudulla. Vihreille on tärkeää, miten maaseudullamme voidaan ja miten maaseudun ihmisiä ja ympäristöä kohdellaan. Suurien yhtenäisten alueiden autioituminen on epäsuotavaa kehitystä, jota on pyrittävä tehokkaasti ehkäisemään. Keskeisenä tavoitteena tulee olla ihmisten vapaus valita asuinpaikkansa ja elämäntapansa, joiden tulisi olla tasapainossa keskenään. Erityisen uhattuna tämä vapaus on syrjäisillä seuduilla, joilta elämisen edellytykset karkaavat kauas.

Kaupungit ja maaseutu ovat aina toimineet yhdessä kokonaisuutena, jossa maaseudun rooli on olla kaupungin tuki- ja huoltoalue. Tyypillisesti tämä tarkoittaa ruoka- ja raaka-ainehuoltoa. Kaupunki taas toimii hallinnon, palveluiden, tavaratuotannon ja kaupan keskuksena hoitaen myös ympäröivän maaseudun tarpeita. Nopean kaupungistumisen aikana ja sen jälkeen kaupungin ja maaseudun suhde on ollut kyräilevä, ja sitä ovat leimanneet monet epäluulot ja poliittiset intressiristiriidat. Olisi kuitenkin tarpeen irrottautua tästä perinnöstä, ja etsiä ratkaisuja niin kaupunkien kuin maaseudun ongelmiin ilman vastakkainasettelun

painolastia. Eturyhmäpolitiikka ei saa olla yhteisen hyvän esteenä. Haasteena on löytää uutta toimivaa vuorovaikutusta kaupunkien ja maaseudun välille.

Oleellinen kysymys maaseudun kehittämisessä on tulevaisuuden ennakointi: miltä alue näyttää 10 tai 20 vuoden kuluttua? Maaseutuelämässä on paljon vahvuuksia, mutta toisaalta on tärkeä tunnistaa keskeisiä sosiaalisia haasteita. Erityistä huomiota kaipaavat muun muassa köyhyys, korkea sairastavuus, yksinäisyys ja yhteisöpainet. Jos alueen tulevaisuusnäkökymät ovat huonot, ennusteesta tulee helposti itseään toteuttava. Vastaavasti valoisat tulevaisuuden odotukset tuovat väkeä, joka toteuttaa tämänkin ennusteen. Maaseutupolitiikan suurin haaste onkin kääntää pessimistiset tulevaisuuden näkökymät optimistisiksi. Tähän työhön tarvitaan realistisia keinoja, joilla ihmisten usko tulevaisuuteensa maalla palautetaan. Suomi tarvitsee maaseutuaan tulevaisuudessakin.

Maaseudulla asumisen ehdottomiin edellytyksiin kuuluu elinkeinojen elinkelpoisuudesta huolehtiminen. Perinteisesti tyypilliset maaseutuelinkeinot ovat liittyneet alkutuotantoon, mutta näiden alojen osuus koko kansantaloudesta on pienentynyt. Infrastruktuurin on tarjottava mahdollisuus harjoittaa muitakin elinkeinoja, jotta maaseutu säilyisi elinvoimaisena ja monia vaihtoehtoja tarjoavana asuinpaikkana.

Maaseudun arvostus on nousussa. Monen kaupunkilaisen mielestä maaseutu on aiempaa kiinnostavampi paikka elää. Tarve nostaa uusiutuvan energian osuutta nopeasti nostaa maaseudun merkitystä uudella tavalla ja se tarjoaa myös merkittävää tulojen ja työpaikkojen lähettä maaseudulle. Maailman resurssien, etenkin ruoan, niukkeneminen nostaa maaseudun tuotteiden hintaa ja parantaa tuotannon kannattavuutta. Moni asia puhuu sen puolesta, että maaseudun elinvoimaisuus on elpymässä. Trendejä voidaan ja myös pitää kääntää positiiviseen suuntaan.

Eri maaseututyypit tarvitsevat erilaista politiikkaa

On suuren arvovalinnan paikka, keskitetäänkö valtion ja kuntien resurssit niiden maaseutualueiden tarpeisiin, joilla on parhaat kehitysedellytykset, vai pyritäänkö syrjäiset ja heikommin menestyvät alueet pitämään yhteiskunnan kehityksessä mukana. Vihreiden mielestä on pidettävä huolta myös syrjäisten alueiden ihmisistä, se on yhteiskunnallisen tasa-arvoisuuden edellytys.

Maaseudusta puhuttaessa on olennaista erottaa maaseutualueiden keskinäinen erilaisuus. Kukin maaseututyyppi tarvitsee tuekseen erilaisia toimenpiteitä. Yhteistä maaseutualueille on kuitenkin harva asutus ja siitä seuraavat olosuhteet. Näitä ovat mm. peruspalveluiden saatavuusongelmat ja pitkät etäisyydet.

Kaupunkien läheinen maaseutu

Nykyisin kaupunkien läheinen maaseutu tarkoittaa työssäkäyntialuetta, josta pendelöidään eli matkataan päivittäin kaupunkiin työhön. Kaupungin läheisyys näkyy nopeana väkiluvun kasvuna ja asutuksen leviämisenä. Alueet sijaitsevat tyypillisesti hyvillä viljelysalueilla, joilla kaupunkien laajat markkinat tukevat elinkeinoja.

Ydinmaaseutu

Ydinmaaseuduksi nimitetään alueita, jotka ovat työssäkäyntialueita kauempana ja joissa perinteiset maaseutuammatit ovat yleisiä. Alueella on paljon alkutuotantoa, mutta myös teollisia keskittymiä. Elinvoimaisia kyliä ja kuntakeskuksia on yleisemmin Etelä- tai Länsi-Suomessa.

Harvaan asuttu maaseutu

Kaikkein syrjäisimmät ja harvaan asutuimmat osat maaseudusta taantuvat. Niiden ongelmat ovat toisenlaisia kuin kahden edellä mainitun maaseututyypin. Elinkeinot supistuvat, palvelut kaikkoavat ja väki vähenee. Haasteena on ylläpitää erityisesti Itä- ja Pohjois-Suomen elinkelpoisuutta.

Erityisalueet

Maassamme on maaseutualueita, joihin liittyy omia erityiskysymyksiä ja jotka eivät kuulu edellä olevaan maaseututyypijaotteluun. Lappi on valtaosaltaan syrjäistä maaseutua ja alueen erityiskysymyksiin liittyy myös kysymys saamelaiden ja muiden Lapin asukkaiden suhteista erityisesti maanomistuksen ja -käytön osalta. Lapin metsien hakkuissa tulee harjoittaa malttia, jotta porojen laidunmaat eivät kärsi tarpeettomasti. Näin suojataan tehokkaasti luonnon monimuotoisuutta, mahdollistetaan perinteinen poronhoito ja luodaan edellytykset ILO:n sopimuksen alkuperäiskansojen oikeuksista ratifioinnille.

Saaristoalueet ovat toinen erityistä huomiota vaativa alue. Saaristokunnat ovat muita pulmallisemmassa asemassa, koska liikkuminen on hankalampaa, väestö hajallaan ja palveluiden järjestäminen siten vaikeaa. Kelirikko tuo oman lisänsä haasteisiin. Monien elinkeinojen harjoittamisen olosuhteet ovat vaikeampia saaristoalueella kuin mantereella. Vastaavasti saaristoon liittyy oma erityisluonteensa, joka on suuri voimavara alueen asukkaille ja tuo mm. matkailijoita. Saariston vaikeuksiin pitää tarjota tukea, mutta samalla pidättäytyä sellaisista toimita, jotka vaarantavat saariston oman luonteen säilymisen.

Hallinnolliset kysymykset

Vihreillä on selkeä tahto pitää maaseutu asuttuna ja tasa-arvoisena osana Suomea. Ei ole realistista eikä toivottavaakaan pitää Suomen jokaista neliökilometriä asuttuna, mutta on olennaista, että ihmiset voivat vapaasti valita asuinpaikkansa. Aina tämä ei toteudu, ja liian monella on käytännön pakko muuttaa pois kotiseudultaan. Tämän vastentahtoisen muuttoliikkeen ehkäisyn tulee olla politiikan ohjenuorana.

On tärkeää, ettei hallinto hankaloita maaseudulla toimimista. Byrokrania ja poliittinen päätöksenteko järjestetään usein ajatellen pääasiassa kaupunkien ja muiden taajaan asuttujen alueiden todellisuutta, mikä jättää maaseutualueet marginaaliin. Maaseutu tarvitsee tuekseen räätälöityä maaseutupolitiikkaa. Hallinnollisia toimia, lakeja ja asetuksia tehtäessä pitää arvioida ehdotusten maaseutuvaikutukset. Hyväinkin tarkoitavilla toimenpiteillä voi olla kielteisiä vaikutuksia, jos ymmärrys todellisista vaikutuksista puuttuu.

Valtio ja kunnat eivät saa olla päätöksillään edesauttamassa hallitsemattomia muutoksia, jotka vaikeuttavat maaseudun elämää. Avainpalveluiden lakkauttaminen on aikaansaanut kylissä ketjureaktioita, joissa kaikkien palveluiden saatavuus heikkenee. Tyypillisiä esimerkkejä ovat postit, kaupat ja kyläkoulut. Palveluverkkoja mietittäessä pitää pohtia kokonaisvaikutusta ihmisten arkeen eikä vain yksittäisen palvelun saatavuutta. Kadonneita palveluita pitää elvyttää valtion, kuntien, kolmannen sektorin ja yksityisten tahojen yhteistyöllä.

Kuntien olisi otettava oppia toisten kuntien käytännöistä ja verrattava omaa toimintatapaa niihin. Parhaiden käytäntöjen leviämistä olisi rohkaistava. Hallintokokeilut ovat välttämättömiä uusien hallintoa parantavien innovaatioiden kehittämiseksi.

Vihreät kannattavat kylien omia hankkeita edistävän Leader-toimintatavan leviämistä. Leader-mallissa toimivat rinnakkain kunta, yhdistykset ja yksittäiset asukkaat. Leader edistää omaehtoista sosiaalista toimintaa ja asukasdemokratiaa, sillä asukkailla on valtaa päättää lähiympäristönsä asioista ja varojen kohdentamisesta. Toiminnasta on saatu hyviä kokemuksia, ja se sopii tukemaan myös kaupunginosayhdistysten toimintaa. Yhteinen toimintatapa mahdollistaa helpommin yhteistyön maaseudun ja kaupunkien toimijoiden kesken. Konkreettisesti maaseudun ja kaupunkien vuorovaikutusta voi lisätä kehittämällä edelleen ystävyyskunta- ja kummikoulutoimintaa.

Ihmisten maaseutu

Maata ei pidä jakaa keskenään eriarvoisiin osiin, joissa elämän ehdot poikkeavat toisistaan rajusti. Arkielämän on sujuttava niin maalla kuin kaupungissa. Kansalaisten on saatava tasapuolisesti julkisia palveluita. Tämä koskee erityisesti koulutus- ja terveystaloudellisia palveluita. Maaseutualueiden erot unohtava tasapäästävä aluepolitiikka on taloudellisesti kestävä. Maaseudulla miellyttävä ympäristö on arvo, jonka perässä ihmiset ovat valmiita myös muuttamaan. Kaikkia palveluita ei kuitenkaan ole tarkoituksenmukaista toteuttaa lähellä.

Ilmastonmuutos on suuri kysymys koko yhteiskunnalle. Monet ilmastonmuutoksen seuraukset tuntuvat maalla enemmän kuin kaupungissa. Kelirikkoajan venyminen, maatalouden viljelyolojen muuttuminen tai metsätalouden vaikeutuminen ovat tästä esimerkkejä. Maalla on myös hyvät edellytykset elää ilmastonmuutosta hilliten. Rakennusten lämmittäminen paikallisella bioenergialla on yksi mahdollisuus.

Yhdyskuntarakenteen eheytyminen on kaupungeissa ja kaupunkien läheisellä maaseudulla merkittävä keino liikkuvaruuden vähentämiseksi, joukkoliikenteen edistämiseksi ja ilmastonmuutoksen jarruttamiseksi. Pendelöintialueella on tehtävä kaavoituksellisia valintoja rakenteeltaan tiiviiden, kaupunkimaisemmiksi muuttuvien alueiden ja maaseutumaisen luonteen säilyttävien alueiden kesken. Muuten uhkana on yhdyskuntarakenteen hajoaminen ja alueiden maaseutumaisen luonteen kärsiminen. Kaavoituksessa on huomioitava arvokkaat kulttuurimaisemat, esimerkiksi kirkonkyläiden raitit, viljelymaisemat ja vanhat pihapiirit.

Maaseutua uhkaa autioituminen jollei työtä ole monipuolisesti tarjolla. Naisia työllistävien alojen, kuten julkisten palveluiden, puute maaseudulla on johtanut nuorten naisten maaltapakoon. On huolehdittava naisyrityksien ja naisvaltaisten alojen toimintaedellytyksistä. Kunnissa ja yrityksiä edistävissä organisaatioissa on tuettava tasapuolisesti mies- ja naisvaltaisia aloja.

Erityisesti veropohjaltaan heikkojen alueiden on saatava valtiolta riittävät varat lakisääteisten tehtävien hoitoon. Samalla palveluita tulee kehittää kustannustehokkaammiksi ja tarkoituksenmukaisemmiksi. Kunta- ja palvelurakennemuutoksella (Paras-hanke) pitää hakea palveluiden rahoituspohjan vahvistamista, mutta palveluita ei pidä sen varjolla lopettaa maaseudulta. Saman kunnan sisälläkin voidaan palveluita toteuttaa eri lailla harvaan ja tiheästi asutuilla alueilla.

Yksi mahdollisuus tuottaa työtä ja palveluita syrjäkylille on maaseutusopimusjärjestelmä. Tällöin esimerkiksi kyläyhdistys tekee kunnan kanssa sopimuksen yleishyödyllisen työn tekemisestä. Kyseeseen voivat tulla kiinteistöjen ylläpito, ympäristöhoitotyöt tai hoivapalvelut. Kolmatta sektoria ei pidä kuitenkaan rasittaa kohtuuttomasti julkisen sektorin velvollisuuksilla.

Suomen väestön ikääntyminen ja työikäisten ikäluokkien pieneneminen johtavat melko pian työvoimapulaan. Myös maaseutu tarvitsee maahanmuuttajia. Ulkomaista alkuperää oleva väki luo elinvoimaisuutta maalle. Keskeinen tehtävä on kotouttaa tulijat. Kun saamme maahanmuuttajia, emme saa vain työvoimaa, vaan kokonaisia ihmisiä, joilla on erilaisia kulttuurisia tapoja. Erilaisuuden hyväksyminen on tärkeä asia, jotta tulijoiden vastaanotto sujuu hyvin. Maaseutukunnissa on vähemmän ulkomaalaisväestöä kuin kaupungeissa. Niissä tulisi miettiä hyvissä ajoin, miten muutoksiin liittyviltä ongelmilta vältytään.

Kylät

Suomessa on määrittelijästä riippuen noin 3 900 kylää tai ei juuri lainkaan. Tiiviin kylän malli on Suomesta enimmäkseen kadonnut isojaon yhteydessä, mutta erilaisia muutamien talojen tihentyä voidaan silti kutsua kyliksi. Kylällä tarkoitetaan myös eri yhteyksissä hieman eri asioita. Parhaiten se viittaa kulmakuntaan, jossa ihmiset kokevat olevansa kotoisin samalta seudulta, kylältä.

Kylä on paitsi fyysinen paikka, myös yhteisö, jossa ihmiset kohtaavat. Kyläyhteisölle on tärkeää, että sen kohtaamispaikat säilyvät ja ettei yhteisö hajoa. Moni kylä on kärsinyt yhteisen julkisen tilan katoamisesta, kun kyläkaupat ja -koulut, postit ja muut palvelut ovat hävinneet. Kylien ja kylätoiminnan vahvistaminen onkin keskeistä maaseudun yhteisöllisyydelle, identiteetin luomiselle ja tulevaisuudenuskon ylläpitämiselle, varsinkin kuntia yhdistettäessä.

Leader-toimintatavassa kylien omia hankkeita toteutetaan yhdessä julkisen vallan ja yksittäisten toimijoiden kanssa. Kokemukset ovat hyviä ja kylän omaa henkeä nostavia. Samaa mallia on hyvä soveltaa laajemmin myös kaupungeissa, joissa aluetoimikunnilla myönnetään edelleen jaettaviksi käyttövarat alueen järjestöjen tukemiseksi. EU:n monissa maissa maaseuduksi on Leader-ohjelman yhteydessä tulkittu myös kymmenien tuhansien asukkaiden kaupunkiseutuja, ja sama on Suomessakin mahdollista. Yhteisen mallin omaksuminen lähentäisi merkittävästi kaupunkien ja maaseudun paikallistoimijoita toisiinsa ja tuottaisi hedelmällisen yhteistyöpohjan.

Palvelut

Koulut ovat avainasemassa palveluiden joukossa. Ilman hyvin toimivia kohtuuetäisyydellä sijaitsevia kouluja on turha uskoa lapsiperheiden pysyvän alueella. Asukkaiden säilyttämiseksi ja uusien saamiseksi useimpien kyläkoulujen säästäminen on viisasta politiikkaa kunnalle. Kuntien on tärkeää miettiä strategia, jolla ne turvaavat kyläkoulujensa tulevaisuuden. Pienten koulujen korotettu valtionapu tulee palauttaa. Jos kaikkia ei voida säästää, on mietittävä miten jäljelle jäävien asemaa saadaan parannettua. Koulupäivän sujuvuus matkoineen ja iltapäiväkerhoineen on tärkeää, kun perhe miettii mahdollisuuksiaan asua maalla. Kyläkoulujen kiinteistöjä voitaisiin käyttää nykyistä enemmän monen palvelun kylätaloina kaiken ikäisille. Kouluille voitaisiin järjestää mm. kiertäviä palveluita ja harrastustoimintaa.

Suomen ikääntyminen kohdataan ensimmäisenä syrjäisellä maaseudulla. Maaseudun väki on edelläkävijän asemassa etsittäessä toimivia ratkaisuja koko maata kohtaaviin haasteisiin. On tärkeää taata vanheneville ihmisille mahdollisuus asua kotonaan mahdollisimman pitkään. Tämä on inhimillisesti ja taloudellisesti oikea tavoite. Hoivapalvelut tuottavat kaivattua työtä monille alueille, mutta ikääntymisen tuomat kustannukset on jaettava oikeudenmukaisesti kuntien kesken ja valtion kanssa. Selkeintä on ottaa ikäjakauma riittävästi huomioon valtion jakaessa kuntaosuuksia. Myös erikoissairaanhoidon rahoitukseen liittyvät kohtuuttomuudet tulee ratkaista.

Kylien yhteisöllisyyden vahvistaminen helpottaa elämisen arkea. Perheelliset voivat perustaa päivähoitorinkejä tai joku kylältä voi toimia perhepäivähoitajana. Tämä lisää pienten lasten vanhempien mahdollisuuksia osallistua työelämään. Tärkeää on, että lapset kasvavat jo pienestä pitäen yhteisölliseen ilmapiiriin.

Nuorten yhteisöllisyyteen maaseudulla on kiinnitettävä erityistä huomiota. Nuoret kärsivät vertaisyhteisön puutteesta, harrasteiden ja muiden mahdollisuuksien kaukaisuudesta. Nuorten käsityksillä alueensa henkisestä ilmapiiristä on myös suuri merkitys sille, halutaanko alueelle jäädä asumaan. Suvaitseva, myönteinen ilmapiiri on maaseudulla elintärkeää. Jos henkistä tilaa ei ole esimerkiksi seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen edustajille, väki vähenee.

Perustulojärjestelmä mahdollistaa erilaisia elämäntapavalintoja, mikä tukee myös yhteisöjen elinvoimaisuutta. Samalla se helpottaa ekologista elämäntapaa tukevia valintoja. On selvitettävä mahdollisuudet järjestää perustulosta kokeilu maaseutualueella. Maaseudulla elanto saadaan usein useasta eri lähteestä, minkä viranomaiset tulkitsevat epätyypillisiksi työsuhteiksi. Perustulo kohtelee nykyistä järjestelmää paremmin erityisesti niitä ihmisiä, jotka tekevät töitä, joita järjestelmä ei oikein osaa luokitella. Hyötyjiä olisivat mm. erilaiset yrittäjät ja sellaisiksi haluavat. Oleellista on, että perustulon päälle hankitut tulot eivät vähennä perustulon määrää ja kaikki työtulojen hankkiminen on kannattavaa.

Maaseudun kestävä liikkuminen

Pitkien etäisyyksien maaseudulla liikkumisen on oltava mahdollista myös ilman omaa autoa. Tieverkon kuntoon myös syrjäalueilla on löydyttävä riittävästi varoja. Joukkoliikenteen järjestämiseen on saatava erilaisia vaihtoehtoja, kuten kutsupohjainen joukkoliikenne ja matkojen yhdistelyyn pohjautuvat järjestelyt. Kimppakyytien järjestelyyn pitää kehittää yksinkertaisia sähköisiä palveluita. Paikallisesti tuotettujen biopolttoaineiden käyttöä pitää tukea verotuksellisesti. Tavaraliikenteen logistiikka tarvitsee myös tehostamista, mikä korostuu harvaan asutuilla seuduilla. Kuljetusten yhdistely on suositeltavaa. Yksityisteiden hoidon rahoitus on turvattava.

Raideliikenne on liikkuvuuden ja talouselämän toimintaedellytysten kannalta tärkeää. Toimivat rautatiet tukevat maan tasaisempaa asutusta. Junaliikenteen supistamisen sijaan tarvitaan keinoja tarjonnan parantamiseksi, raideverkon laajentamiseksi ja lippujen hintojen saamiseksi nykyistä edullisemmiksi. Asemien sulkemisen sijaan on satsattava taajamajunaliikenteeseen. Rataverkkoa edelleen kehittämällä ja sen kuntoa ylläpitämällä edistetään laajojen maaseutualueiden elinkelpoisuutta.

Tietoliikenneteknologia on kypsynyt viime vuosina siihen pisteeseen, että etätöiden tekeminen on todellinen vaihtoehto. Työyhteisöissä on tuettava mahdollisuutta siirtyä ainakin osa-aikaiseksi etätöntehtäjäksi. Etätö mahdollistaa aiempaa useammalle maalla asumisen. Työn tekemistä muualla kuin työnantajan järjestämässä työpisteessä on tuettava nykyistä korkeammalla työhuonevähennyksellä. Tehokkaat ja kohtuuhintaiset laajakaistayhteydet on taattava koko maahan.

Kaavoituksella täytyy tukea alueiden elinkelpoisuutta. Tavoitteena tulisi olla hallittu asutuksen ja palveluiden sijoittaminen kyliin, mikä tukee saavutettavuutta, yhteisöllisyyttä ja elinkeinojen edellytyksiä. Hajautumista ei saa suosia kaavoittamalla automarketteja. Eri osissa maaseutua kaavoitus kohtaa erilaisia haasteita: kaupunkien lähellä maankäytön hajautuminen uhkaa muuttaa maaseudun lähiöiksi, ydinmaaseudulla täytyy tukea kylien elinvoimaisuutta, syrjäseutujen kaavoituksen ongelmana on väen väheneminen. Paineet ranta-asutuksen lisäämiseksi ovat suuret, mikä johtaa helposti hyvin hajanaiseen yhdyskuntaan kaikkine ongelmineen. Samalla menetetään taajaan kaavoitetulla alueella vapaa pääsy rantaan. Rakentamisessa tuleekin pidättäytyä hallitsemattomasta haja-asutuksen lisäämisestä ja rantojen sulkemisesta.

Ehdotuksia eri maaseututyypeille

Kaikille alueille yhteiset

- Kehittyvien kylien yleiskaavoitusta tulee edistää lisäämällä kuntien kaavoitusresursseja ja parantamalla suunnittelijoiden maaseutuosaamista.
- Kuntasuunnittelun osaksi tulisi ottaa käyttöön strateginen maankäytön suunnitelma, jossa määritellään lähtökohdat ja tavoitteet kunnan eri osien kehittämiseksi, tarjottaville palveluille, maankäytön suunnittelulle ja rakentamisen ohjaamiselle. Suunnitelma on erityisen tarpeellinen kunnissa, jossa on laajoja harvaan asuttuja alueita. Erityisesti täytyy huolehtia siitä, että paikalliset asukkaat ja yritykset pääsevät mukaan suunnitteluprosessiin.
- Asukaslähtöinen kyläsuunnittelu tulee ottaa osaksi kaavoitusta ja muuta kuntasuunnittelua. Kyläsuunnittelu vahvistaa myös lähidemokratiaa kuntaliitosten myötä laajenevissa kunnissa.
- Erikoissairaanhoidopiirit on tehtävä maakuntien mukaisiksi tai jopa laajemmiksi.
 - o Valtio on saatava mukaan maksamaan kalliit erikoishoidot ja takaamaan tasavertaisen hoidon kunnan taloudellisesta asemasta riippumatta.
- Aluesairaalaverkko on säilytettävä ja sitä on monipuolistettava.
- Laajakaista on saatava koko maan kattavaksi.
- Liikkuvia palveluita kuten kirjastoauto on lisättävä.
- Maaseudulla joukkoliikenne on hankalasti järjestettävissä, kun joukkoja puuttuu. Tätä voidaan parantaa
 - o tilauspohjaisella joukkoliikenteellä ja takseilla korjaamaan aukkoja.

- laillistamalla kimppekyydit esimerkiksi siten, että kyydittävä voi osallistua polttoainekustannuksien maksamiseen.
- Vanhojen arvokkaiden rakennusten ja kulttuurimaisemien säilytystyöhön on osoitettava tukea.
- Riittävien kulttuuri- ja liikuntapalveluiden sekä vapaan sivistystyön rahoitus on turvattava.
 - tapahtumat, kesäteatteri, museot, harrastuskurssit
- Vanhuspalveluita on tuettava.
 - ikäihmisten omatoimisen asumisen (kiertävä kotiapu, terveydenhoito) ja hoivapalveluiden syntymisen tukeminen
 - kyläkohtaiset vanhusten kotipalvelujärjestelmät, työntekijät omalta kylältä, vanhusten yhteisöasuminen.
- Kaksoiskuntalaisuuden etuja ja mahdollisuuksia selvitettävä: vapaa-ajan asukkaiden verotus, palvelut ja osallistuminen.
- Maaseudun infrastruktuurin kehittämiseksi on haettava uusia toimintamalleja ja resursseja.
- Alv-velvollisuuden alarajaa on nostettava mikroyrittämisen ja hanketoiminnan helpottamiseksi.
- Kyläkoulujen lakkauttamisista koituneet todelliset säästöt ja muut vaikutukset tulisi asiantuntevasti tutkia.
- Leader-toiminnan kokonaisrahoitus tulee kolminkertaistaa vuonna 2014 alkavalla kaudella.

Kaupunkien läheinen maaseutu

- Voimakas kasvu vaikeuttaa riittävien palveluiden järjestämistä uusille asukkaille.
 - Yhdyskuntarakenteen suunnitelmallinen kehittäminen helpottaa palveluiden järjestämistä.
 - Palveluissa on kannustettava omavaraisuuteen, kaikkia palveluita ei haeta kaupungista.
- Pikkukauppoja ja kioskeja pitää saada lisää.
 - Ei kaavoiteta pienet kaupat tuhoavia jättimarketteja kaupunkien reunoille.
- Terveyskeskuspalvelut on saatava lähelle (taajamiin tai itse maaseudulle).
- Tuetaan pienpalveluja ja pienyrittäjyyttä.
 - monen palvelun kioskit ja asiamiespostit.
- Monitoimitaloja kyläkouluihin (myös entisiin).
 - kyläkoulut, myös entiset, säilytetään toiminnassa.
- Linja-auto tai minibussi ovat joukkoliikenteen vaihtoehtoja.
 - minibusseja tiuhemmalla aikataululla
 - kunnolliset kevyen liikenteen väylät.

Ydinmaaseutu

- Ongelmat ovat pitkälti samoja kuin harvaan asutulla maaseudulla, mutta eivät yhtä hankalia.
 - Voidaan soveltaa samoja ratkaisuja, mutta toiminnan mahdollisuudet paremmat.
 - Alueella ei ole voimakasta väestönkasvua, joten ei myöskään vastaavia laajenevien palveluiden järjestämisiongelmaa kuin kaupunkien läheisellä maaseudulla.
 - Osa infrasta voidaan toteuttaa vesiosuuskuntien kautta.
- Kyläkauppojen säilyttämistä ja uudelleen elvyttämistä on tuettava.
 - Tukea kaupan pidolle sosiaalisin perustein.
- Kauppa-autojen toiminta on elvytettävä.
- Lääkäripalvelut (apteekki mukana) voivat olla kiertäviä; lisää kotikäyntejä.
- Monitoimitaloja voidaan tehdä kyläkouluihin (myös entisiin).
 - kyläkoulut, myös entiset, säilytettävä toiminnassa.
- Työmatkoja voidaan tehdä ryhmätilausjoukkoliikenteellä ja työkimppakyydeillä.
 - annettava lainsäädännöllä mahdollisuus maksaa kimppekyydistä.

Harvaan asuttu maaseutu

- Haasteena ovat kuntien heikko talous, vähäiset verotulot ja kalliit ratkaisut.

- Harkittava uuden tyyppistä yhteistyötä yksityisen ja kolmannen sektorin kanssa kuten maaseutusopimukset ja palvelusetelit.
- Valtionosuusjärjestelmä on uudistettava läpinäkyväksi ja ennakoitavaksi, valtion on otettava selkeämmin vastuuta omalla budjetillaan kuntien rahoituksesta.
- Peruspalvelutaso on ylläpidettävä
 - monipalvelupisteet ovat edullisempia kuin erikseen järjestettävät palvelut
 - kiertävät palvelut, monipalvelukirjastoautot
 - kolmannen sektorin rooli palvelutarjonnassa on tärkeä, mutta sitä on selkeytettävä (lainsäädäntö, rahoitus ja vastuut).
- Myös harvaan asutun maaseudun ammattikoulutuspalveluista tulee huolehtia.
- Pyörillä olevat palvelut ovat järkeviä: pikkubussikuljetus lähitaajamaan kauppaan, kiertävä lääkäri.
- Kyläkaupat on säilytettävä tai uudelleen elvytettävä.
 - sosiaalisin perustein tukea kaupan pidolle.
- Kohtuuhintainen laajakaista on merkittävä harvaan asutulla alueella.
 - Tuo palveluja lähelle, palvelusisältöjä pitää kehittää.
 - Mahdollistaa monen työn tekemisen myös syrjäalueella.
- Liikkuminen on järjestettävä tarkoituksenmukaisesti.
 - Kouluksyydit ja niihin yhdistetyt muut kyydit, poimintapysäkit
 - On huolehdittava siitä, ettei lasten päivittäinen koulumatkaan kuluva aika missään olosuhteissa ylitä lain sallimaa 2,5 tuntia
 - Taksisetelit
 - Alempi auton käyttömaksu syrjäisille alueille, joilla oma auto on useimmille välttämättömyys.
- Perustuloa voidaan kokeilla syrjäisellä maaseudulla; se mahdollistaa asumisen ja elannon hakemisen eri lähteistä.

Yrittävä maaseutu

Uusiutuva energia on maaseudun mahdollisuus

Ilmastonmuutoksen koettelemassa ja niukkeneviin luonnonvaroihin sopeutuvassa maailmassa uusiutuvien energialähteiden käyttäminen on aiempaa kannattavampaa ja siihen liittyvän teknologian kysyntä kasvaa. Suomi on potentiaalisesti uusiutuvan energian suurvalta. Maamme on harvaan asuttu ja metsäinen, mikä on lähes ihanteellinen tilanne energiatarpeidemme tyydyttämiseen kestävästi uusiutuvilla luonnonvaroilla. Tämän potentiaalin hyödyntämisessä maaseudullamme on merkittävin osa. Samalla energia-ala voi olla kymmenien tuhansien uusien maaseututyöpaikkojen tarjoaja ja mahdollistaa nykyisten elinkeinojen jatkamisen kannattavasti.

Suomen tulee voimakkaasti lisätä uusiutuvan energian hyödyntämistä. Tähän meitä velvoittavat EU:n tavoitteet ja solmimamme kansainväliset ilmastopimukset. Samalla leikkaamme riippuvuuttamme tuontienergiasta ja pidämme energiatuotteisiin käytettäviä varoja kotimaisen kansantalouden kierrossa. Uusiutuvaan energiaan pohjaava järjestelmä on nykyistä tuotantoa hajautuneempi, mikä on hyväksi mm. sähköjärjestelmän toimitusvarmuuden kannalta. Hajautetun energiajärjestelmän hyviä piirteitä on myös vaikeus monopolisoida tuotantoa, mikä osaltaan vähentää energiemarkkinoiden häiriöitä ja on kuluttajienkin etu.

Maaseudulle uusiutuva energia tarjoaa merkittäviä ansaintamahdollisuuksia raaka-aineiden tuotannolla, energian myyntituloina sekä maanvuokratuloina. Alaan liittyy samalla merkittävää teollista tuotantoa, jolla on myös vientimarkkinoita. Ala kokonaisuudessaan on Suomelle - erityisesti maaseudulle - erittäin lupaava. Mahdollisuutta luoda maaseutua työllistävä bioenergian toimitusketju ei pidä jättää käyttämättä. Julkisen vallan toimet kehityksessä ja uusiutuvan energian klusterin muotoutumisessa ovat ratkaisevia.

Maatilatalous kykenee kattamaan noin 30-kertaisesti oman energiankulutuksensa, mikä merkitsee koko maan mittakaavassa huomattavaa osuutta koko energiantarpeesta. Potentiaalinen liikkeelle saattaminen olisi valtava piristysruiske maaseudun elinkeinoille. Tulevaisuudessa pienempien kaupunkien ja taajamien nauhamainen verkosto teiden ja rautateiden varsilla voi hyvin tukeutua läheisen maaseudun tuottamaan bioenergiaan.

Puu ja muut biomassat

Selkein lisäysmahdollisuus liittyy metsäenergian hyödyntämiseen. Metsän hakkuissa syntyy runsaasti teollisuudelle kelpaamatonta ainesta, joka on energiataloudelle sopivaa raaka-ainetta. Raaka-aineen hyödyntäminen lähellä syntypaikkaa on kaikkein kannattavinta, joten olisi viisasta perustaa ympäri Suomen paikallista energiapuuta hyödyntäviä sähköä ja lämpöä yhdessä tuottavia laitoksia. Niiden pääsyä sähköverkkoon tulee tukea takuuhintajärjestelmällä. Lisäksi pitää helpottaa näin tuotetun kaukolämmön hyödyntämistä antamalla kunnille mahdollisuus ohjata lämmitysmuodon valintaa. Suora sähkölämmitys uusissa asunnoissa pitää kieltää kokonaan.

Biomassapohjainen lämmön ja sähkön yhteistuotanto on mahdollista suuressa, keskisuuressa, pienessä ja yksittäisen kotitalouden mittakaavassa. Maailmalla on kehitetty kymmeniä erilaisia tapoja tuottaa puulla tai muulla bioenergialla lämpöä ja sähköä pienissä paikallisissa voimalaitoksissa. Myös kotitalouskohtaiset sähkön ja lämmön yhteistuotantolaitteistot ovat alkaneet yleistyä maailmalla. Suomessakin näitä tekniikoita tulisi ottaa käyttöön.

Puuraaka-aineesta valmistettavat pelletit ovat hyvä vaihtoehto, koska ne tasalaatuisina palavat täydellisemmin ja puhtaammin kuin hake. Pellettien käyttö on pohjoisamerikkalaisten ja keskieuropalaisten tutkimuksien mukaan ympäristöystävällisin tapa polttaa puuta. Puun laaja energiahyötykäyttö ei saa johtaa metsien monimuotoisuuden heikkenemiseen.

Myös energiapajun ja peltobiomassan, kuten ruokohelven, tuotto on maaseudulla mahdollista. Turpeen laajamittainen hyödyntäminen on kestävämpää, sillä turve ei ole uusiutuva luonnonvara. Turpeella on myös suuri päästökerroin, joten ilmastonmuutoksen hillitsemiseen sen käyttö ei ole ratkaisu. Suoluonto kuuluu oleellisena osana luonnon monimuotoisuuteen, eikä uusia suomaita tule siksi osoittaa turvetuotantoon.

Biokaasu ja biopolttoaineet

Maatilojen sivutuotteisiin liittyy huomattava energiapotentiaali. Eläinten lanta, kasvijätteet ja muut biojätteet tarjoavat erinomaisen mahdollisuuden biokaasun ja nestemäisten polttoaineiden tuotantoon. Biokaasua voidaan käyttää monipuolisesti energiantuotannossa ja liikennepolttoaineena. Mallina voisi käyttää Saksaa, jossa on suunnitelmia kattaa vuonna 2020 maan sähköstä 17 prosenttia biokaasulla. Biokaasun tuotannon oheishyötynä on orgaanisen jätteen prosessointi lannoitteeksi kelpaavaan muotoon.

Toisen sukupolven biopolttoaineiden raaka-ainetuotanto on huomattava mahdollisuus. Näissä polttoaineissa hyödynnetään etupäässä sellaisia bioperäisiä jakeita ja jätteitä, joita ei voida hyödyntää ravinnontuotannossa tai muussa toiminnassa. Niiden energiatase on huomattavasti parempi kuin ensimmäisen sukupolven biopolttoaineiden, ja ne tarjoavat siten aidon mahdollisuuden leikata riippuvuutta öljystä ja vähentää ilmastopäästöjä. Ensimmäisen sukupolven biopolttoaineisiin liittyy huomattavia ympäristöongelmia ja haittaa ravinnon tuotannolle, joten niiden laajamittaiseen hyödyntämiseen ei pidä mennä.

Tuulivoima, aurinkoenergia ja pienimuotoinen energia

Tuulivoiman voimakas lisääminen tarjoaa mahdollisuuden lisäansioihin maanomistajille. Voimaloiden parhaat sijoituspaikat ovat lähellä merenrantaa sekä korkeilla mäki-alueilla. Uusina mahdollisina sijoituspaikkoina pidetään myös metsäisiä alueita rannikon tai suurten järvien tuntumassa. Maan vuokraaminen tuulivoimatuotantoon sopii hyvin täydentäväksi tulonlähteeksi maanviljelijälle tai

metsänomistajalle. Tuulivoiman hyödyntäminen ei vähennä alueen muuta käyttöarvoa puuntuotannossa tai peltona. On toteutettava uusiutuvalla energialla tuotetun sähkön takuuhintajärjestelmä, joka on Euroopassa osoittautunut tehokkaimmaksi tavaksi lisätä investointeja uusiutuvaan energiaan. Takuuhintajärjestelmä tekisi kannattavaksi myös yksityishenkilöiden omistamat tuulivoimalat ja aurinkosähköpaneelit.

Sen lisäksi, että maaseudulla on hyvät edellytykset tuottaa sähköä ja lämpöä taajamien tarpeisiin, on siellä mahdollista tuottaa omaan käyttöön tuleva energia. Tämä vähentää asumiskustannuksia ja helpottaa asumista kaikkein syrjäisimmillä seuduilla. Esimerkiksi pienet tuuliturbiinit sopivat hyvin tilojen ja talojen omaan käyttöön tulevan sähkön tuottoon.

Aurinkoenergian suurin sovellusmahdollisuus liittyy lämmitykseen. Pelkästään rakennusten oikealla suunnittelulla ja asemoinnilla voidaan aurinkoenergiaa hyödyntää passiivisesti ja alentaa huomattavasti lämmitystarvetta. Aurinkolämmön kerääjillä voidaan tuottaa suuri osa lämpimästä käyttövedestä ja osa lämmitysenergiasta. Tähän asti kerääjien korkea hinta on jarruttanut aurinkolämmön yleistymistä, mutta hinnat ovat laskemassa nopeasti. Aurinkolämpö kannattaa Suomessa sitä paremmin, mitä pohjoisemmassa ollaan, koska lämmityskausi on pohjoisessa pitkä. Aurinkosähköä voidaan lisätä paljon esimerkiksi yhdistämällä aurinkopaneelit suoraan talojen julkisivuihin. Yhdysvalloissa arvioidaan aurinkosähkön tuotannon hinnan alittavan keskimääräisen verkkosähkön hinnan jo muutaman vuoden kuluttua.

Maaseudun taloissa on usein suuret piha-alueet, joten asutukohtaiseen lämmitykseen maalämpö on erinomainen vaihtoehto, varsinkin jos sen kuluttama sähkö tuotetaan uusiutuvalla energialla. Suosimalla matalaenergiarakentamista on mahdollista vähentää lämmitysenergian tarvetta oleellisesti.

Elinkeinoasiat

Alkutuotannon työpaikoista on kymmenessä vuodessa hävinnyt noin kolmannes kaikilla maaseututyypeillä. Karkeasti ottaen maaseutukuntien työpaikoista joka kymmenes on alkutuotannossa, vajaa kolmannes jalostuksessa ja yli puolet palvelualoilla. Maatilayrittäjät käyvät yhä yleisemmin tilan ulkopuolella työssä ja sivutulojen merkitys heidän tulonmuodostuksessaan kasvaa. Myös etätyö lisääntyy.

Maaseutu tarvitsee monimuotoista yrittäjyyttä. Edellytyksinä sen syntymiselle on kehittynyt infrastruktuuri, jossa keskeiset palvelut, tietoliikenne ja liikenne ovat toimivia. Pienten yritysten kannalta neuvontapalvelut sekä rahoitus- ja kehittämispalvelut ovat hyvin tärkeitä. Yritysten on edullista muodostaa pieniä klustereita myös maaseudulla, jolloin ne tukevat toistensa toimintaa ja tuottavat yhdessä parempaa palvelua asiakkailleen. Julkisia hankintoja pitää pystyä nykyistä paremmin kohdistamaan paikallisiin tuotteisiin. Maatilojen sivuelinkeinot ovat jo nyt hyvin monipuolisia, ja alat lisääntyvät edelleen. Tyypillisiä sivuelinkeinoja maataloilla ovat mm. koneurakointi, taloushallinnon palvelut, ympäristöhoito, matkailupalvelut, metallityöt, hoivapalvelut ja rakentaminen.

Hallinnon kehittäminen maaseudun näkökulmasta on avain moneen kysymykseen. Hallinnolliset säädökset on useimmiten laadittu suurten yritysten ja tiheästi asuttujen alueiden näkökulmasta. Maaseudun erityispiirteitä ovat mm. pien- ja mikroyritysten suuri merkitys sekä yleinen käytäntö koota elantoa useasta eri lähteestä. Mikroyritysten toimintaedellytysten turvaaminen on tärkeää maaseudun elinvoimaisuuden säilyttämisessä. Hyvin pienet yritykset tarvitsevat tuekseen lainsäädännön keventämistä, hallinnollisten velvoitteiden vähentämistä sekä alv-velvollisen toiminnan alarajan merkittävää nostoa nykyisestä 8 500 eurosta.

Monipuolisen elinkeinorakenteen kehittyminen maaseudulla edellyttää myös innovaatioiden aikaansaamisen helpottamista. Kokeileva toiminta pitää saada helpommaksi ja kevyemmin säädellyksi. Erityisesti tulee tarkastella kansallista lainsäädäntöä ja EU-säädöksiä sekä niiden tulkintaa. Varsinkin maaseutua koskevat elintarvikelainsäädännön tulkinnat ovat usein liian tiukkoja. Maaseutu voi tarjota hyvän kasvualustan pienille paikallisille raaka-aineita jalostaville elintarvikevalmistajille, jos tätä ei ehkäistä hallinnollisesti. Logistiset ongelmat ja kaupan keskusliikkeiden hallitseva asema voivat tukahduttaa pienten yritysten mahdollisuudet tarjota paikallisesti tuotteitaan.

Globalisaatio koettelee maaseutua eri tavalla kuin kaupunkeja. Markkinatalouden "luova tuho" tarkoittaa kaupunkialueella uusien, tuottavampien alojen nousua vanhojen alojen väistyessä. Maaseudulla katoavien työpaikkojen korvaaminen on vaikeampaa, ja työmahdollisuuksien menetys voi aiheuttaa pitkäaikaisia ongelmia. Tuho voi osoittautua lopulliseksi, minkä monet alihankintayritykset ja niiden varassa elävät ovat saaneet karvaasti kokea. Yhden työnantajan varassa elävät seudut ovat erityisen haavoittuvaisia ja niillä pitää aktiivisesti monipuolistaa elinkeinoja.

Vihreiden kannattama perustulojärjestelmä helpottaisi monia maaseudun elinkeino-ongelmia. Se yksinkertaistaa sosiaalisten tukien ja työn yhdistämistä, kannustaa työn tekemiseen ja on hallinnollisesti yksinkertainen. Maaseudulla elanto koostuu usein monesta eri työstä, mihin perinteinen sosiaaliturvamalli ei kunnolla sovellu. Tällöin yksilön riskinä on putoaminen sosiaaliturvan ulkopuolelle. Perustulo korjaa tämän epäkohdan ja mahdollistaa myös yrittämiseen liittyvän riskinoton ilman, että yrittäjä luopuu omasta sosiaalisesta turvastaan. Suurin parantava vaikutus järjestelmällä olisi suurtyöttömyyden vaivaamilla alueilla kuten Kainuussa ja Lapissa.

Palveluyrittäminen tarjoaa uusia mahdollisuuksia maaseudulla. Palvelut ovat niukkenevien aineellisten resurssien maailmassa kestävä tapa tuottaa taloudellista arvoa. Ne parantavat olennaisesti maaseudulla asuvien elämänlaatua. Uusia palveluita voi syntyä hyvin monelle alalle: etätyönä tehtävää konsultointia, call center -toimintoja, vanhusten ja lasten hoivapalveluita sekä luovien alojen palveluita. Tehtävät tarjoavat niin toimeentuloa kuin mahdollisuuksia asua kotiseudulla läpi koko elämän.

Maaseutumatkailulla on paljon käyttämättömiä mahdollisuuksia, joihin kytkeytyy maaseudun maisemien säilyttäminen ja luonnon monimuotoisuudesta huolehtiminen. Perinteiset laidunnustavat, pehmeä metsien käsittely, peltojen säilyminen viljeltyinä sekä vanhojen rakennusten kunnossapito houkuttelevat matkailijoita.

Erilaiset kulttuuripalvelut tukevat sekä maaseudun matkailua että asukkaiden viihtyvyyttä ja hyvinvointia. Matkailijat haluavat löytää ja kokea suomalaisen maaseutukulttuurin kokonaisuudessaan, maiseman lisäksi myös mm. ruoat, juhlaperinteet ja käsityön. Näiden vahvuuksien hyödyntäminen edellyttää oman kulttuurin tuntemista ja sen tuotteistamisen tukemista. Samalla on edistettävä myös hallittua luonnossa liikkumista.

Luoville aloille on maaseudulla runsaasti mahdollisuuksia elokuvakeskuksista yksittäisten taide- ja käsityöalojen yrittäjiin. Edellytykset menestyksekkäälle toiminnalle ovat pitkälti samat kuin muunkin yritystoiminnan: toimivat liikenne- ja tietoliikenneyhteydet, sujuva kunnallinen päätöksenteko ja tarpeettoman byrokratian vähentäminen.

Elinkeinojen edistämisen näkökulmasta maaseututyypit eroavat toisistaan paljon. Kaupunkien lähialueilla markkinoiden laajuus mahdollistaa palveluiden ja tuotteiden myymisen kaupunkilaisille. Ydinmaaseudulla erilaiset monialayrittäjyyden muodot ovat tärkeitä. Harvaan asutulla maaseudulla ongelmat ovat suurimpia. Alueilla, joilla muu työllistäminen ei onnistu, myös kaivostoiminta voi tulla kyseeseen, mutta tällöin on huolehdittava ympäristöhaittojen ehkäisystä sekä asukasdemokratian toteutumisesta. Nykyinen kaivoslaki on vanhentunut ja tarvitsee pikaista uusimista ennen uusien kaivosten perustamista.

Maatalous

Kotimaisen maatalouden elinkelpoisuus on maaseudun asuttuna säilymisen kulmakiviä. Suomen politiikan tulisi lähteä siitä, että ruokaturva kyetään ylläpitämään kaikissa oloissa. Tämä edellyttää riittävän omavaraisuusasteen ylläpitoa pysyvästi. Vihreiden tavoitteena on lisäksi laskea maatalouden riippuvaisuutta tuonnista, jolloin omavaraisuus olisi kaikissa oloissa aitoa. Ekologisista syistä viisas luomuja lähiruoka-ajattelu sopii erinomaisesti yhteen näiden tavoitteiden kanssa. Vihreät tavoittelevat luomulle 20 %:n osuutta vuoteen 2015 mennessä.

Ruoan maailmanmarkkinahintojen nousu laskee maatalouden tukien merkitystä, ja maataloudesta tulee selkeämmin markkinaehtoista yritystoimintaa. Syyt hintojen nousulle näyttävät olevan enimmäkseen pysyviä.

Luonnonolosuhteista johtuen Suomen maatalouden luontainen vahvuus ei ole bulkkituotanto. Siksi on keskityttävä tuotantoon, joka ei ole suorassa kilpailutilanteessa maailmankaupassa liikkuvien ylijäämäerien kanssa. Vaihtoehtoiset lähestymistavat tuotannon kannattavuuteen eivät löydy laajamittaisesta agribisneksestä, vaan luomutuotannosta ja erilaisista erikoistuotteista. Geenimuunneltujen organismien käyttöön perustuva viljely ei ole ympäristön kannalta riskitöntä eikä myöskään vihreiden tai kuluttajien toivoma kehityssuunta. Eurooppalaisen kohtuukokoisen perheviljelmän mallia kannattaa edelleen puolustaa ja se sopii erittäin hyvin yhteen ympäristön huomioon ottavan viljelyn kanssa. Tässä asiassa kuluttajat, jotka toivovat hyvälaatuisia, eettisesti ja ympäristöä vahingoittamatta tuotettuja tuotteita, ovat samassa veneessä kotimaisten tuottajien kanssa. Kehitteillä olevaan elintarvikkeiden laatu- ja alkuperämerkintään tulee sisällyttää myös eläinten hyvinvointia ja tuotantoketjun ilmastotasetta kuvaavaa tietoa. Selkeä kuluttajatieto parantaa suomalaisen maatalouden kilpailukykyä.

Maataloustuotteiden hinnanmuodostusta pitää tarkastella kriittisesti. Tuottajien raaka-aineesta saama hinta on hyvin pieni suhteessa kuluttajan maksamaan lopputuotteen hintaan. Väliportaiden, erityisesti kaupan, osuutta on voitava laskea kestäväällä tavalla siten, että tuottajien ja kuluttajien asema helpottuu. Suomen vähittäiskaupan rakenne on kansainvälisesti tarkastellen erittäin keskittynyt, jolloin kilpailu on heikkoa ja kaupan katteet korkeita. Julkisissa hankinnoissa tulisi suosia lähiruokaa ja erityisesti luomua.

Viime aikojen tilakoon kasvu on lisännyt tuottajien työmäärän inhimillisen jaksamisen ääri rajoille. Kansallisilla päätöksillä voimme vaikuttaa kehityksen suuntaan. Investointitukien tilakorajoitukset olisi poistettava. Maatalouden ydinliiketoiminnan kannattavuutta voidaan kestäväällä tavalla parantaa erikoistumalla.

Tehomaatalouden aiheuttamat ongelmat on kyettävä ratkaisemaan mahdollisimman pian. Näistä merkittävimpiä ovat ravinnepäästöt sisävesiin ja Itämereen, pohjavesien nitraattipitoisuuksien nousu, maatalousluonnon monimuotoisuuden väheneminen sekä lisääntyvä kasvinsuojeluaineiden käyttö. Suuret teolliset eläinyksiköt aiheuttavat ympäristöön ja eläinten eettiseen kohteluun liittyviä ongelmia. Tuotantoeläimille tulee tarjota edellytykset lajinmukaiseen käyttäytymiseen.

Epäeettisiksi katsottavat tuotantotavat on siirtymäajan kuluessa lopetettava. Tällaisia tuotantotapoja ovat turkiseläinten häkkitarhaus ja ahtaat tehokanalat. Tukitoimin on varmistettava, että elinkeino voidaan muuttaa eettisen eläintenpidon mukaiseksi, tai toiminnan lopettamisen yhteydessä tarjotaan koulutusta sekä muuta tukea uuden elinkeinon aloittamiseksi.

Luomutuotanto liittyy myös eläinten hyvinvointiin, sillä luomutuotannossa eläimellä on enemmän tilaa ja mahdollisuus lajityypilliseen käyttäytymiseen. Elintarviketeollisuudella ja jalostamoilla pitäisikin olla enemmän velvoitteita valmistaa luomutuotteita sekä yhdessä kaupan kanssa välittää niitä.

Noin kolmannes suomalaisten kasvihuonekaasupäästöistä aiheutuu ravinnon tuottamisesta, jalostuksesta ja kulutuksesta. Merkittäviin vähennyksiin päästäisiin käyttämällä kotimaisia raaka-aineita tuotannossa, vähentämällä liikalannoitusta, suosimalla lähiruokaa sekä siirtymällä kasvispainotteisempaan ruokavalioon.

EU:ssa on määritelty, että maataloutta on voitava harjoittaa koko EU:n alueella, myös epäsuotuisilla alueilla. Tästä on syytä pitää kiinni. Me tarvitsemme omaa lähiruokaa ja huoltovarmuutta, vaikka haasteena onkin EU:n byrokrania. Meidän on kehitettävä omia kansallisia vahvuksiamme ja tuettava kestäväää kehitystä ja eettistä tuotantoa. EU:n maatalouspolitiikan uudistaminen on meille sekä haaste että mahdollisuus. EU:n maataloustuet on jaettava entistä tasapuolisemmin ja ottaen huomioon tuotantoa vaikeuttavat luonnonolosuhteet.

Metsätalous

Suomen kansantalous nojasi vuosikymmeniä vahvasti metsätalouteen, ja se muodostaa edelleen merkittävän osan maan taloudesta ja viennistä. Tukin ja sellupuun merkityksen väheneminen suo kuitenkin mahdollisuuden ottaa paremmin huomioon metsien muut arvot kuin vain raaka-ainetuotannolliset näkökohdat. Bioenergian korjuu ja Venäjältä tuodun puun korvaaminen kotimaisella kuitenkin korostavat raaka-ainenäkökulmaa. Puuhuollon tarpeet voidaan sovittaa yhteen tasapainoisesti muiden arvojen ja tarpeiden kanssa.

Metsäteollisuus säilyy edelleen merkittävänä Suomessa, vaikka maailmanmarkkinoiden muutokset muuttavatkin alan rakennetta eikä tuotannon merkittävä laajeneminen kotimaassa enää ole todennäköistä. Raaka-aineen saatavuus läheltä merkittäviä markkinoita on Suomessa toimiville laitoksille pysyvä kilpailuetu. Toimiva metsäteollisuusklusteri, puuntoimitusketjut, hyvä infrastruktuuri, tuotekehitys ja alan perinteet tukevat myös alan säilymistä Suomessa. Kasvun mahdollisuuksia metsäteollisuudella on uusissa tuotteissa, bioenergiassa ja sahateollisuudessa, jotka ovat kärsineet alan paperipainotteisuudesta. Puun jalostusarvoa on pyrittävä nostamaan erityisesti sahateollisuutta ja sen jatkojalosteita kehittäen. Vähemmästä puusta on pyrittävä saamaan entistä parempi tuotto. Puurakentamisen lisääminen toimii myös hiilinieluna ja parantaa metsäsektorin ilmastotasetta.

Metsien monikäyttöisyys on Vihreille keskeinen lähtökohta. Tehometsätalouteen liittyvät ongelmat johtavat ympäristön kannalta huonoihin lopputuloksiin eikä tulos metsänomistajankaan talouden kannalta ole aina hyvä. Metsien käyttöä on hallinnut metsäteollisuuden raaka-ainetoimitusten varmistaminen edullisesti, mikä on polkenut alleen muita tavoitteita. Se on näkynyt muun muassa puunhankintaketjujen kartelloitumisena suurten metsäyhtiöiden hallintaan. Kilpailun rajoittuminen mm. heikentää metsänomistajien mahdollisuutta käyttää omaa työtään hakkuissa sekä nakertaa pienten maaseutua työllistävien puuntarvitsijoiden toimintaedellytyksiä. Kilpailuviranomaisten pitää raivata tilaa hankintahakkuille terveen kilpailun ylläpitämiseksi ja pienten sahojen aseman turvaamiseksi.

Metsänhoidon ohjeistuksella on tehty vaikeaksi harjoittaa virallisesta metsätalousnäkemyksestä poikkeavia metsänkasvatustapoja. Metsien virkistyskäytön, monimuotoisuuden, luontaisen uudistumisen sekä puunmyynnin tulojen tasaisemman ajallisen jakautumisen kannalta kevyempi metsänkäsittely on varteenotettava vaihtoehto. Pehmeämmät metsänkäsittelymenetelmät vähentävät myös tarvetta lisätä kokonaan käytöltä suojeltua metsäalaa. Raskas metsän käsittely vaatii aina vastapainokseen suuria suojeltuja aloja biologisen monimuotoisuuden turvaamiseksi.

Etelä-Suomen metsälajien uhanalaistumisen ja häviämisen estäminen edellyttää eteläisen Suomen metsien suojelun lisäämistä kymmenen prosenttiin metsäalasta. Hakkuutavoitteen lisääminen 10–15 miljoonalla kuutiometrillä vuodessa on tässä suhteessa haaste. Metsissä on puuta, mutta on mietittävä tarkkaan mistä nämä puut hakataan.

Metsän suojelua ja luonnon monimuotoisuutta on viime vuosina pyritty lisäämään Metso-ohjelmalla, joka perustuu vapaaehtoiseen suojeluun ja metsän omistajille maksettuaan korvaukseen. Ohjelmasta saadut kokemukset ovat myönteisiä, mutta suojelutarpeeseen nähden alueita on suojeltu riittämättömästi ja alueet ovat liian pieniä ja pirstaleisia. Vihreiden näkemysten mukaan pelkkä vapaaehtoisuuteen perustuva suojelu ei ole riittävää. Suojelualueiden perustamiseksi rahoitusta on moninkertaistettava. Suurmaanomistajilla kuten valtiolla, metsäyhtiöillä, kunnilla ja seurakunnilla on paremmat edellytykset laajempien alueiden suojeluun kuin yksityisillä metsänomistajilla. Valtion metsiä on hyödynnettävä ensisijaisesti, kun uusia suojelualueita perustetaan.

Ehdotuksia eri maaseututyypeille

Kaikille alueille yhteiset

- Oma lainsäädäntö on luotava tukemaan pienyrittämistä.

- vähemmän byrokratiaa ja velvoitteita
- alv-velvollisuuden alarajan merkittävä nosto
- tukea ensimmäisen työntekijän palkkaamiseen.
- Etätöitä on helpotettava lainsäädännöllä, työhuonevähennystä korotettava oleellisesti.
- Maaseutusopimuksen avulla luodaan uusia työmahdollisuuksia.
- On tuettava ympäristön hoitoa ja perinnebiotooppien ylläpitoa.
- Metsien suojelun rahoitusta on lisättävä ja monipuolistettava.
 - suojelualueiden perustaminen sukupolvenvaihdoksen yhteydessä perintöveron pienentäjänä
 - vaihtomaiden käyttöä valtion ja yksityisten välillä lisättävä.
- Matkailun ja hoivapalveluiden tarjoamat mahdollisuudet ovat moninaiset.
 - luomumatkailu, kulttuurimatkailu, luontomatkailu esimerkiksi kotieläintilat, ekoretket
 - kokous- ja koulutusmatkailu
 - erilaiset leirit, hoitokodit, loma- ja lepokodit, "mummolat" kaupunkilaisille
 - hoiva- ja hyvinvointipalvelut, catering
 - kuntoutuspalvelut (vammaisille, mielenterveys- ja päihderiippuvuuskuntoutujille, eläinten hoito on todettu terapeuttiseksi esimerkiksi syrjäytymisvaarassa oleville nuorille).

Kaupunkien läheinen maaseutu

- Joustava työ vähentää työmatkojen tarvetta (esim. kaupunkiin kerran viikossa).
- Hevostallit yms. harrastukset tai kotieläintilat monipuolistavat elinkeinorakennetta.
- Joukkoliikenne on tärkeä, lähijunaliikenne mahdollista.

Ydinmaaseutu

- Monipuolista yrittäjyyttä on edistettävä.
 - uusiutuvan energian edistäminen tuilla, lainsäädännöllä ja asetuksilla.

Harvaan asuttu maaseutu

- Pitkät välimatkat vaikeuttavat työllistymistä toisen palveluksessa.
 - perustulo tukemaan monipuolisista lähteistä koostuvaa tulonhankintaa
 - luonnon ja kulttuurin käyttö matkailu-, hoiva, kuntoutus-, elämys- ym. tarkoituksiin
 - säilytetään marjojen, sienten ja riistan verottomuus lisätulon lähteinä.

Maaseudun ympäristö ja luonnon monimuotoisuus

Vihreille maaseutu on erityisen tärkeä, sillä luonnonarvojen säilyttämisellä on keskeinen sija vihreiden arvomaailmassa ja käytännön politiikassa. Tämä tarkoittaa paitsi kotimaisen luonnon monimuotoisuuden säilyttämistä myös taajamien luonnon, kulttuurimaisemien ja perinnebiotooppien suojelua ja elvyttämistä. Maa- ja metsätaloudella on luontoon suuri vaikutus, koska ne muokkaavat suuria pinta-aloja ihmisen tarpeisiin. Myös teiden hoitoon niin maisemien miellyttävyyden kuin pientareiden biodiversiteetin säilymisen kannalta on kiinnitettävä enemmän huomiota, sillä pientareet ovat monien perinneympäristölajien viimeisiä turvapaikkoja.

Perinteinen luonnonsuojelu on ollut ja on edelleen tärkeää. Sen ansiosta suomalaisen luonnon monimuotoisuutta on voitu varjella samalla kun tehokkaan metsä- ja maatalouden vuoksi lajirikkaus on ollut uhattuna. Suojeluun käytettävät määrärahat on kuitenkin moninkertaistettava ja riittävien suurien, yhtenäisten alueiden muodostamiseksi julkisia ja yksityisiä alueita on voitava hyödyntää tehokkaammin ja joustavammin. Suojelualueiden tarve on verrannollinen muun maankäytön intensiivisyyteen: jos maata muokataan ja metsiä käsitellään vähäisiä luontovaikutuksia aiheuttavilla menetelmillä, on tarve alueiden

totaaliseen suojeluun vastaavasti vähäisempi. Suuria suojelualueita tarvitaan kuitenkin vielä pitkään, jotta esimerkiksi suurpedoilla olisi riittävän laajat reviirit. Samalla tulee huolehditaksi monen muun lajin suojelu.

Suomen uhanalaisesta lajistosta suurin osa on metsissä tai perinnebiotoopeilla. Metsien osalta perinteiset suojelukeinot toimivat, mutta perinnebiotoopit vaativat jatkuvaa hoitoa, joko perinteisen maatalouden muodossa tai sitä korvaavin toimenpitein. Suomen oloihin tuhansien vuosien aikana sopeutuneet kotieläinten ja viljelykasvien maataisrodut ja -lajikkeet ovat osa maaseudun luonnon monimuotoisuutta. Maataiskarja on pienituottoisempaa kuin jalostetut uudet rodut, mutta sopii paremmin perinnebiotooppien, kuten niittyjen ja ketojen, ylläpitoon. Perinteisten maataislajikkeiden ja -rotujen säilyttämiselle on annettava erityistukea. Perinnebiotooppien hoitoon myönnettäviä ympäristötukia on voitava antaa kaikille maanomistajille, joiden mailla on arvokkaita alueita.

Itämeren ja sisävesien tila

Itämeren pahin ympäristöongelma on rehevöityminen ja sen suurin aiheuttaja on Itämeren valuma-alueen maatalous. Maatalouden vesistöille aiheuttamaa typpi- ja fosforikuormitusta on edelleen leikattava voimakkaasti. Maatilojen tarkat ravinnetaseet, ammattimaisesti tehdyt suojakaistat ja luomun osuuden kasvattaminen ovat avainasemassa.

On myös tärkeää turvata peltojen yleinen kasvukunto. Viljelyä tulee monipuolistaa erityisesti Etelä-Suomessa, jotta viljelymaiden eroosio saadaan vähenemään. Sen lisäksi on paikoitellen ryhdyttävä valumavesien aktiiviseen puhdistamiseen. Maataloustukijärjestelmä on järjeistettävä siten, että byrokratiaa vähennetään ja tuettavat ympäristötoimenpiteet ovat aidosti vaikuttavia. Lisäksi EU-maataloustukijärjestelmää on kehitettävä nykyistä voimakkaammin typpi- ja fosforikuormitusta rajoittavaksi koko Itämeren valuma-alueella. On harkittava suorien ympäristömääräyksien lisäämistä. Maatalouden ympäristötuen toimia on kohdennettava alueellisesti kaikista kuormittavimmille peltolohkoille erityisesti Saaristomerren valuma-alueelle ja kotieläinten tehotuotantoon. Kalanviljelyn aiheuttamaa runsasta vesistökuormitusta on vähennettävä. Viljelijän ja tuottajan tulee saada riittävä toimeentulo tuotannosta, jolloin ympäristöstä huolehtiminen on toiminnan peruslähtökohta.

Maisema ja luonnonrauha

Metsätalouden vaikutus on hyvin monitahoinen. Voimakas metsien muokkaus ja tasarakenteisten yksilajisten puupeltojen suosiminen köyhdyttää metsäluontoa. Samalla tehokas puupelto voi tuottaa huomattavan määrän puuta ja luoda toisaalle mahdollisuuden säilyttää arvokkaimpia luontotyyppisiä metsiä. Metsien monikäytön ja biodiversiteetin näkökulmasta metsä, jossa on eri-ikäisiä ja -lajisia puita, on parempi kuin monotoninen talousmetsä. Metsänomistajalle paljas puutuotanto ei välttämättä ole tärkeintä, vaikka metsäteollisuudelle olisikin. Metsien käyttö täytyy sovittaa yhteen luonnonympäristöjen turvaamisen kanssa.

Maisemanvuokraus on uusi keino suojella esimerkiksi matkailulle ja poronhoidolle tärkeitä metsäalueita avohakkuilta. Laajamittaiseksi ratkaisuksi tästä ei kuitenkaan ole. Matkailuyritysten maksukyky on usein huono, eikä voida ajatella pienistä katteista maksettavan merkittäviä korvaussummia. Asiaan liittyy myös kiristyksenomainen piirre, joka tekee käytännöstä joissain tapauksissa arveluttavan. Jokamiehenoikeuksien säilymisestä on huolehdittava täysin riippumattomina maisemallisista ym. korvauksista.

Hoidettu maisema houkuttelee sekä uusia asukkaita että matkailijoita ja on siten tärkeä elinkeinoelämällekkin. Yleisesti maaseudulla ongelmaksi koetaan esimerkiksi maisemien umpeenkasvu ja tienvarsien pusikoituminen sekä vaille käyttöä jääneiden rakennusten rapistuminen. Maisemanhoitotöitä tulisi tehdä pitkäjänteisesti ja jatkuvasti. Maisemahakkuut ja vanhojen rakennusten korjaaminen toisivat uusia työtilaisuuksia maaseudulle sekä työmiehille että suunnittelijoille, jos työlle löytyisi maksajat. Tulevaisuudessa pusikoiden raivaamisella voidaan tuottaa polttoainetta bioenergiailaitoksiin.

Maiseman arvo ja merkitys on suuri. Kerran tuhottua maisemaa, kuten räjäytettyä kalliota, on vaikea tai mahdoton ennallistaa. Siksi arvokkaan maiseman suojele on turvattava maankäyttö- ja rakennuslailla.

Syrjäseudut ovat luonnonrauhan tyyssija, rikkumattoman hiljaisuuden lähde. Erilaisissa selvityksissä on todettu, että hiljaiset alueemme ovat katoamassa. Tieliikenteen melu kuuluu laajoilla alueilla valtatie ympärillä. Maaseudun hiljaiset alueet olisi pikaisesti kartoitettava ja mietittävä kansallisella tasolla, miten parhaiten kyetään säästämään edes joitakin laajempia hiljaisia alueita Suomessa.

Loppusanat

Vihreän liiton maaseutuohjelmassa on haluttu nostaa esiin maaseudulla elämisen mahdollisuuksia ja edellytyksiä. Tarkastelemme asiaa eri maaseututyypin näkökulmasta, koska se on realistinen ja muissa yhteyksissä jo vakiintunut lähestymistapa. Jaottelua on käytetty jo Vihreän liiton vuoden 1997 maaseutuohjelmassa. Kuitenkin on muistettava, että eri maaseututyypin rajat ovat veteen piirrettyjä viivoja ja sekamuotoja löytyy.

Maaseutupolitiikka on valtava kirjo, johon liittyvät kaikki ihmiselämän tärkeät elementit. Maaseutu on mosaiikki, joka voi tarjota hyvät edellytykset elää, mikäli siihen annetaan mahdollisuus poliittisin keinoin. Kyse on arvovalinnoista.

Elämä maaseudulla tarjoaa vaihtoehdon, joka houkuttelee yhä useampia. Ihmiset kaipaavat uutta yhteisöllisyyttä ja myös yhteyttä luontoon, jonka osa itsekin olemme.

Suomalaisille arvokkaan maaseudun elinvoimaa ja kestävä kehitystä tulee vahvistaa. Erityisen tärkeää on säilyttää lähipalvelut ja kyläkoulut. Työllisyyttä lisätään edistämällä monipuolista yrittäjyyttä ja etätyömahdollisuuksia, tukemalla bioenergiatuotantoa ja pienimuotoista maaseutumatkailua sekä vahvistamalla maatalouden kannattavuutta erikoistumista ja liitännäiselinkeinoja tukemalla. Maakunnallista ja kutsuohjattua joukkoliikennettä tulee lisätä, ja nopeat laajakaistayhteydet on taattava kaikille. Maalaismaisemaa, monimuotoista luontoa ja maaseudun kulttuuriperintöä tulee vaalia ja hoitaa jälkipolville.

Elinvoimainen maaseutu on meidän kaikkien etu.